

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ.

Повний курс підготовки до ЗНО

Тема 7

*Українські землі у складі Речі Посполитої
(перша половина XVII ст.)*

ОСНОВНІ ПРЕДМЕТНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Розпізнавати на картосхемі

- українські землі у складі різних держав;
- воєводства Речі Посполитої на українських землях.

Характеризувати

- соціально-економічне та політичне становище в українських землях;
- становище православної та греко-католицької церков;

Визначати

- наслідки «добы героїчних походів козацтва» перших десятиліть XVII ст, козацьких повстань 1620 – 1630-х років.

Зміни в соціально-економічному житті

Латифундія

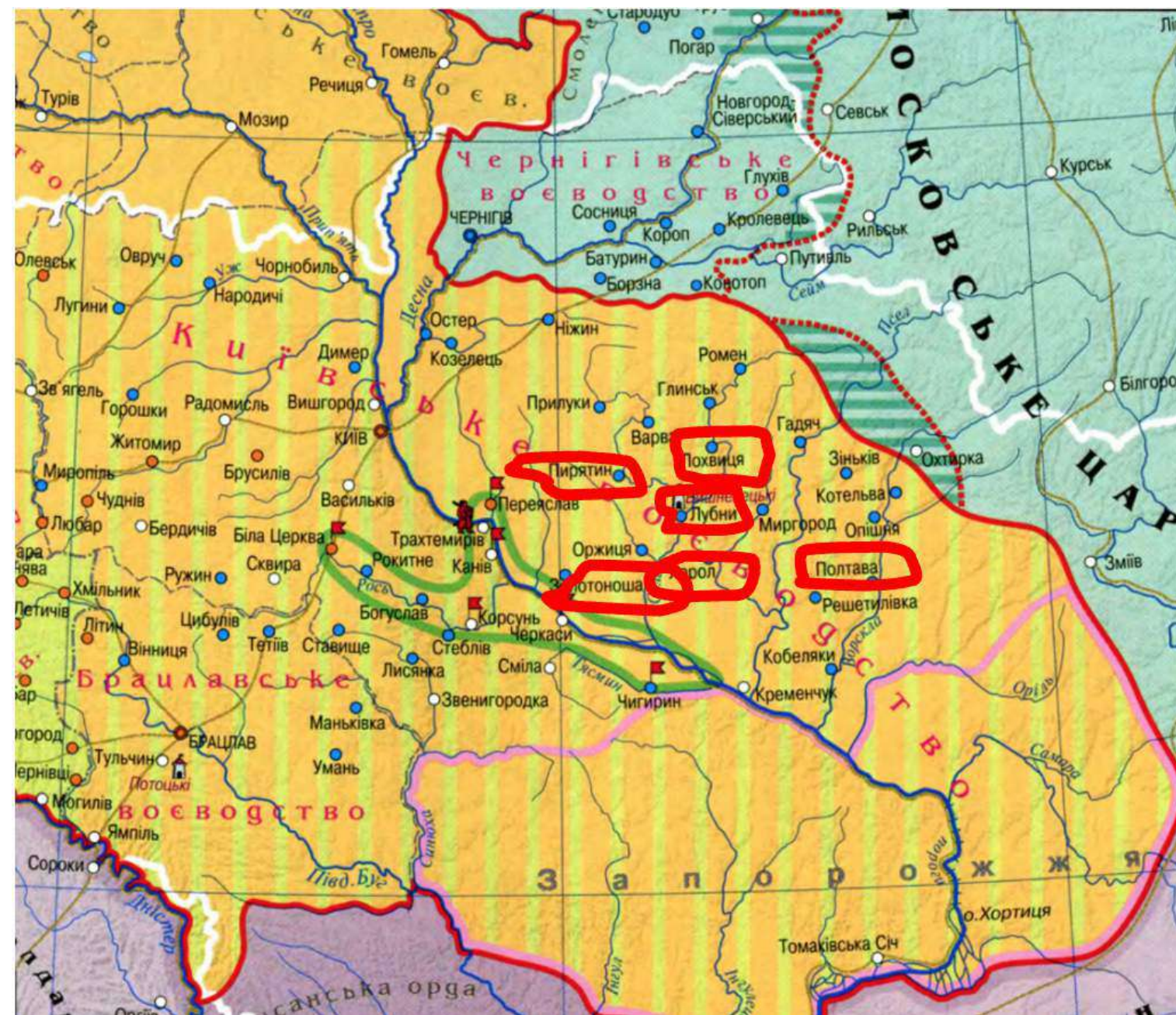
Велике приватне земельне володіння, помістя.
Панування латифундизму породжувало безземелля основної маси селянства, сприяло орієнтації національної економіки не на внутрішній, а на зовнішній ринок.

Магнат

Магнат (від латинського слова *magnas* — велика людина) — вельможа, можновладець, князь або інша людина високого соціального стану, високого шляхетського походження чи дуже багата (великий землевласник, представник родової й багатой знаті).

МАГНАТ ЯРЕМА ВИШНЕВЕЦЬКИЙ

ПОНЯТТЯ

Панщина

відробіткова рента, одна з форм земельної ренти при феодальному способі виробництва. Характеризується прикріпленням до землі безпосереднього виробника, особистою залежністю селянина від поміщика. Зміст визначається зобов'язанням селянина працювати якийсь час зі своїм інвентарем в господарстві феодала.

Фільварок

багатогалузеве господарство, орієнтоване на виробництво збіжжя на продаж. У фільварках використовувалася праця кріпаків.

РОЗВИТОК МІСТ

РОЗВИТОК МІСТ

Магдебурзьке право

Податки та повинності

- Панщина
- Чинш – грошовий податок
- Різні побори на користь міста
- Брали участь в обороні замків

Вплив Берестейської унії на розвиток церковного життя в Україні

Братства

Луцьке Хрестовоздвиженське братство 1620 р.

Київське Богоявленське братство 1615 р.

Єпископи, що залишилися вірними православ'ю

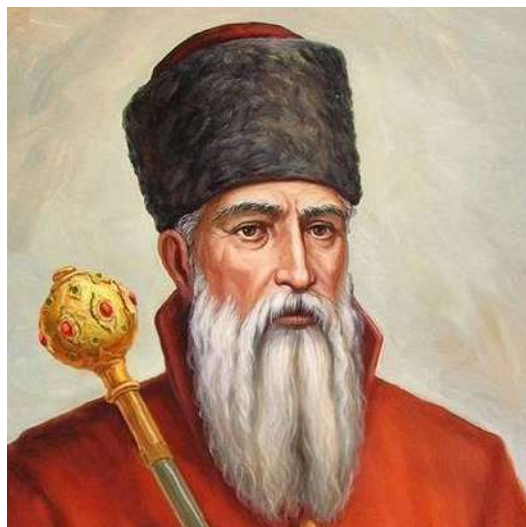
Львівський єпископ
Гедеон Балабан

Перемишльський
єпископ Михайло
Копистенський

ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВОСЛАВНОЇ ІЄРАРХІЇ

Роль козацтва

1615 р. – заснування у Києві Богоявленського братства
П. Конашевич-Сагайдачний вступив до нього з усім військом
Козацтво бере православну віру під захист і опіку

Відновлення ієрархії

1620 р. – запрошено єрусалимського патріарха
Феофана, коли той повертався з Московії.
П. Сагайдачний супроводжував його під час поїздки
з метою надати захист.

Митрополит

1620 р. – патріарх висвятив нового київського митрополита –
Йова Борецького та кількох єпископів.

СТАНОВИЩЕ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

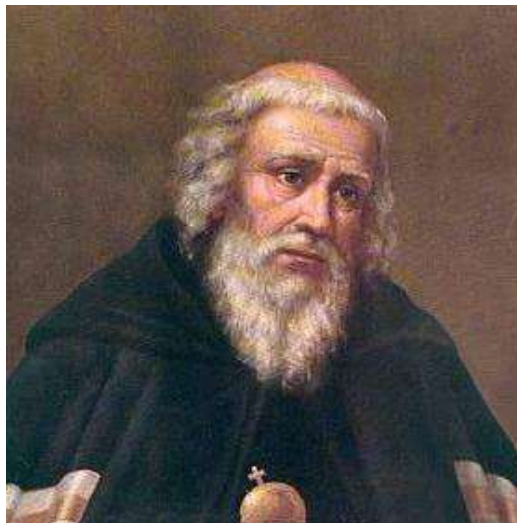
Михайло Рогоза (1596 – 1599)

Один із організаторів Берестейської унії.
Перший греко-католицький митрополит

Іпатій Потій (1599 – 1613)

“Батько унії”.
Митрополит греко-католицької церкви, проповідник, полеміст

Йосиф Велямін Рутський (1614 – 1637)

Митрополит.
Здійснив реформу уніатського чернецтва. Створив Василіанський орден

ПРАВОСЛАВНІ МИТРОПОЛИТИ

**Йов Борецький
(1620 – 1631)**

Церковний, політичний і освітній діяч,
Митрополит Київський, Галицький
і всієї Русі, педагог, ректор Львівської
братської школи, перший ректор
Київської братської школи,
талановитий полеміст, письменник.

**Петро Могила
(1632 -1647)**

Політичний, церковний і освітній діяч
Речі Посполитої, архімандрит
Києво-Печерського монастиря
з 1627 року, Митрополит Київський,
Галицький і всієї Русі з 1633 року,
екзарх Константинопольського патріарха.
Канонізований Церквою 1996 року.

ПЕТРО МОГИЛА

1632 р.

Польський король Владислав IV Ваза підписав “Пункти для заспокоєння руського народу”.

За православними визнавалося право мати свого митрополита.

1632 р.

Петро Могила сприяв створенню Києво - Братської колегії

КНИГОВИДАННЯ

Друкарня Києво-Печерської Лаври

Архімандрит лаври
Єлисей Плетенецький

КНИГОВИДАННЯ

1616 р.
“Часослов”

1619 р.
“Граматика”
Мелетія
Смотрицького

1627 р.
Памва Беринда
“Лексикон
Славенороський”

Інша богословська
та богослужбова
література

ДРАМАТУРГІЯ

Інтермедія

невеличкий
розважальний
драматичний твір,
який виконують між
актами вистави

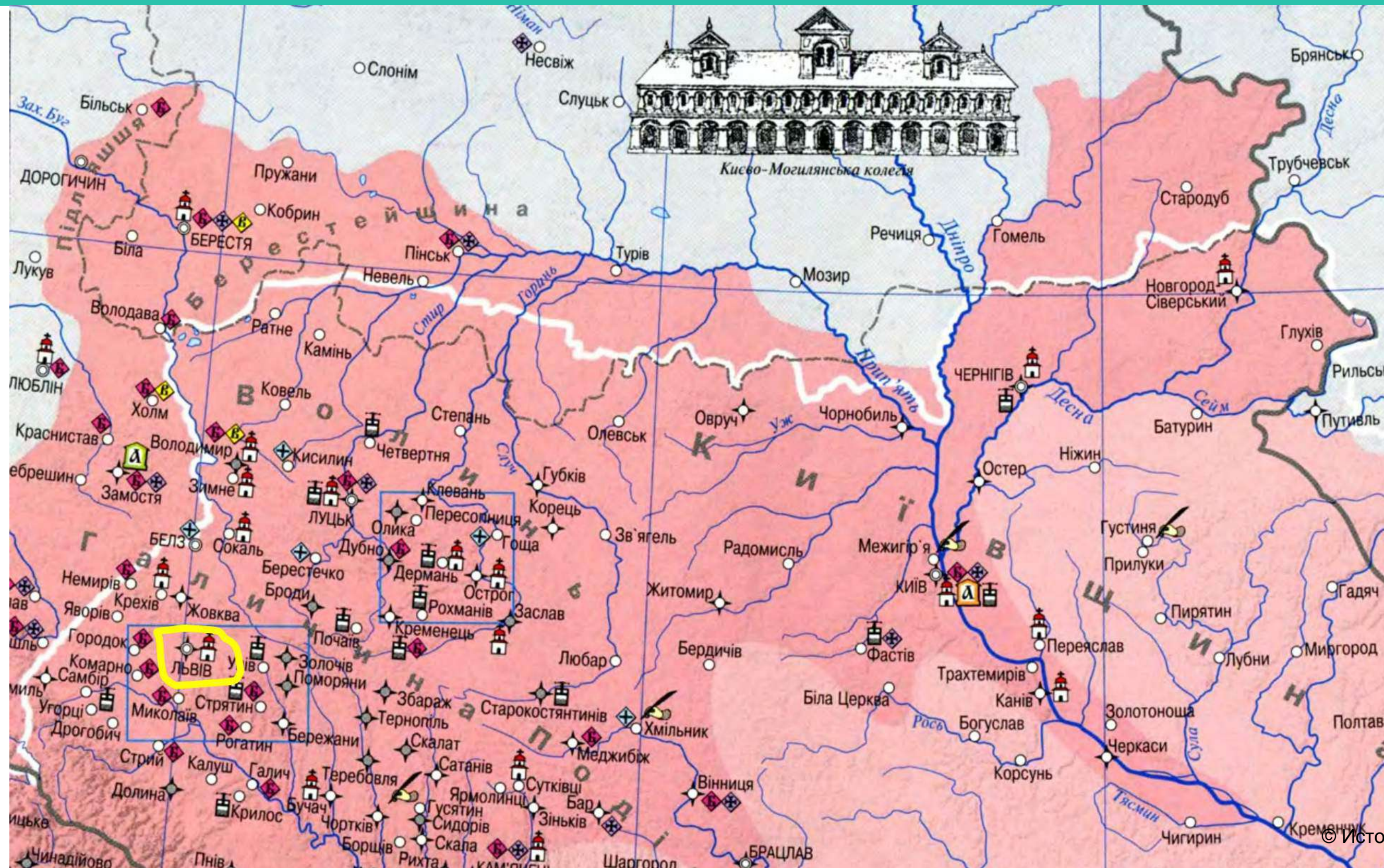

Вертеп

старовинний пересувний
український ляльковий
театр, де ставили
релігійні і світські
(переважно жартівливі
та іронічні) п'єси.

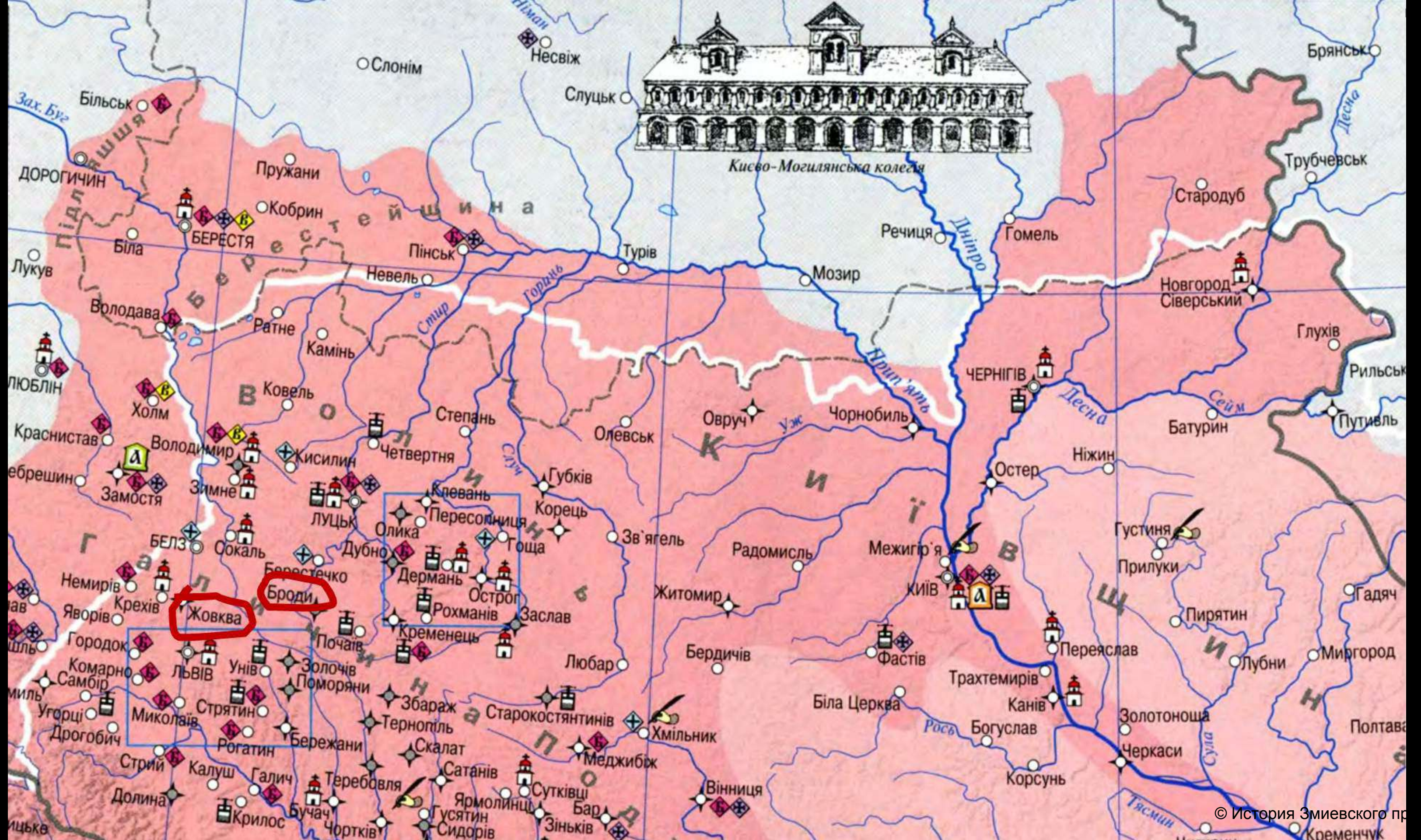

МІСТОБУДУВАННЯ ТА АРХІТЕКТУРА

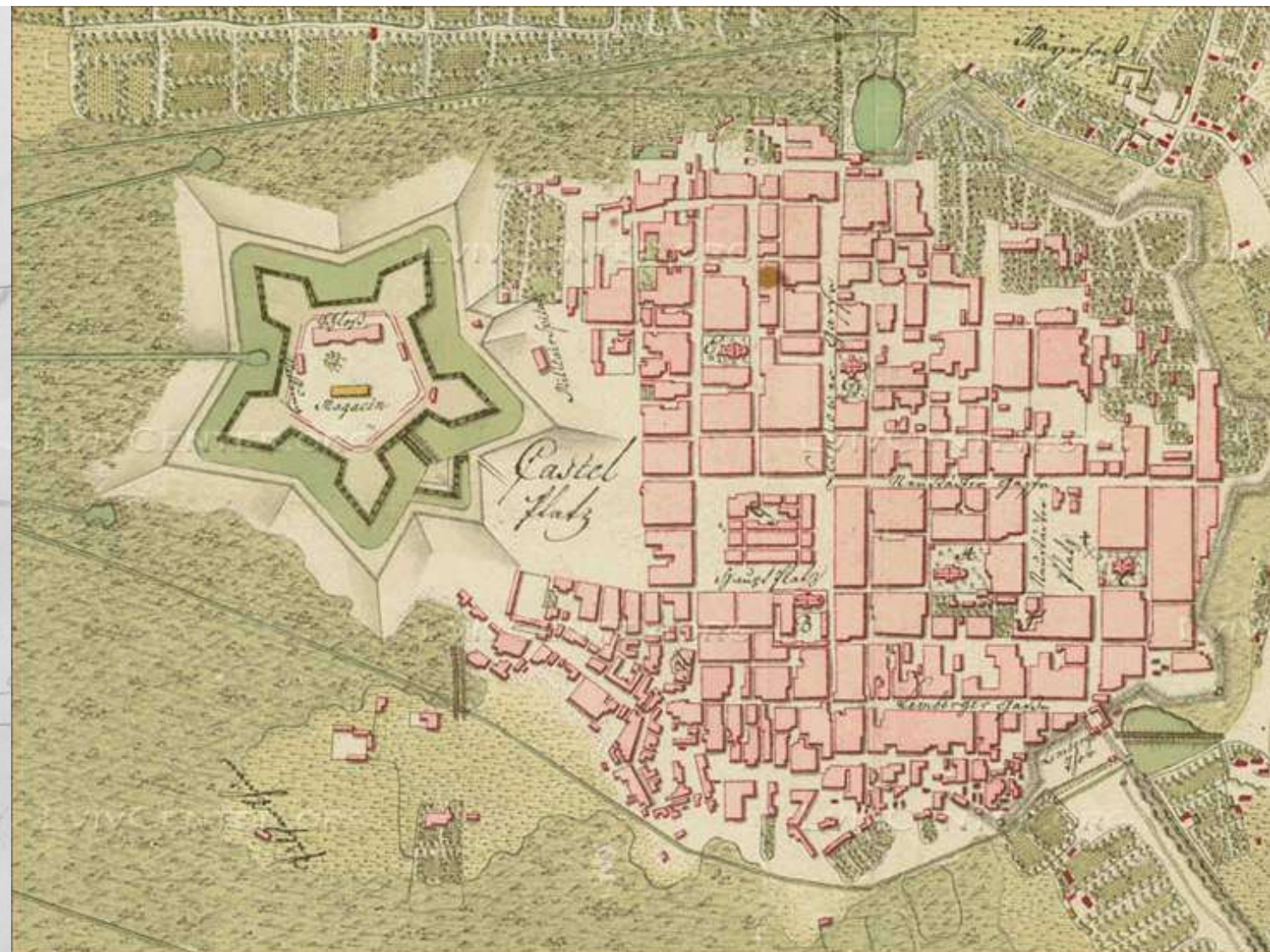

БАСТІОННІ УКРІПЛЕННЯ

Фортеця м. Жовква

План замку в м. Броди

Поєднання рис нової оборонної архітектури з палацовою

Замок Збаража (Тернопільщина)

Замок у Підгірцях (Львівщина)

ТРОЇЦЬКИЙ МОНАСТИР

Троїцький монастир у
с. Межирічі (Рівненська обл.)

Великі монастирі подекуди набували вигляду справжніх фортець, захищених міцними мурами з вежами-бастіонами

ІКОНОСТАС УСПЕНСЬКОЇ ЦЕРКВИ У ЛЬВОВІ

Ікони для нього малювали видатні львівські художники
Федір Сенькович та Микола Петрахович

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

Справжньою перлиною українського мистецтва є іконостас П'ятницької церкви, створений львівськими митцями в першій половині XVII ст.

ПОРТРЕТНИЙ ЖИВОПИС

Портрет руського воєводи Яна Даниловича

Портрет Криштофа Збарзького

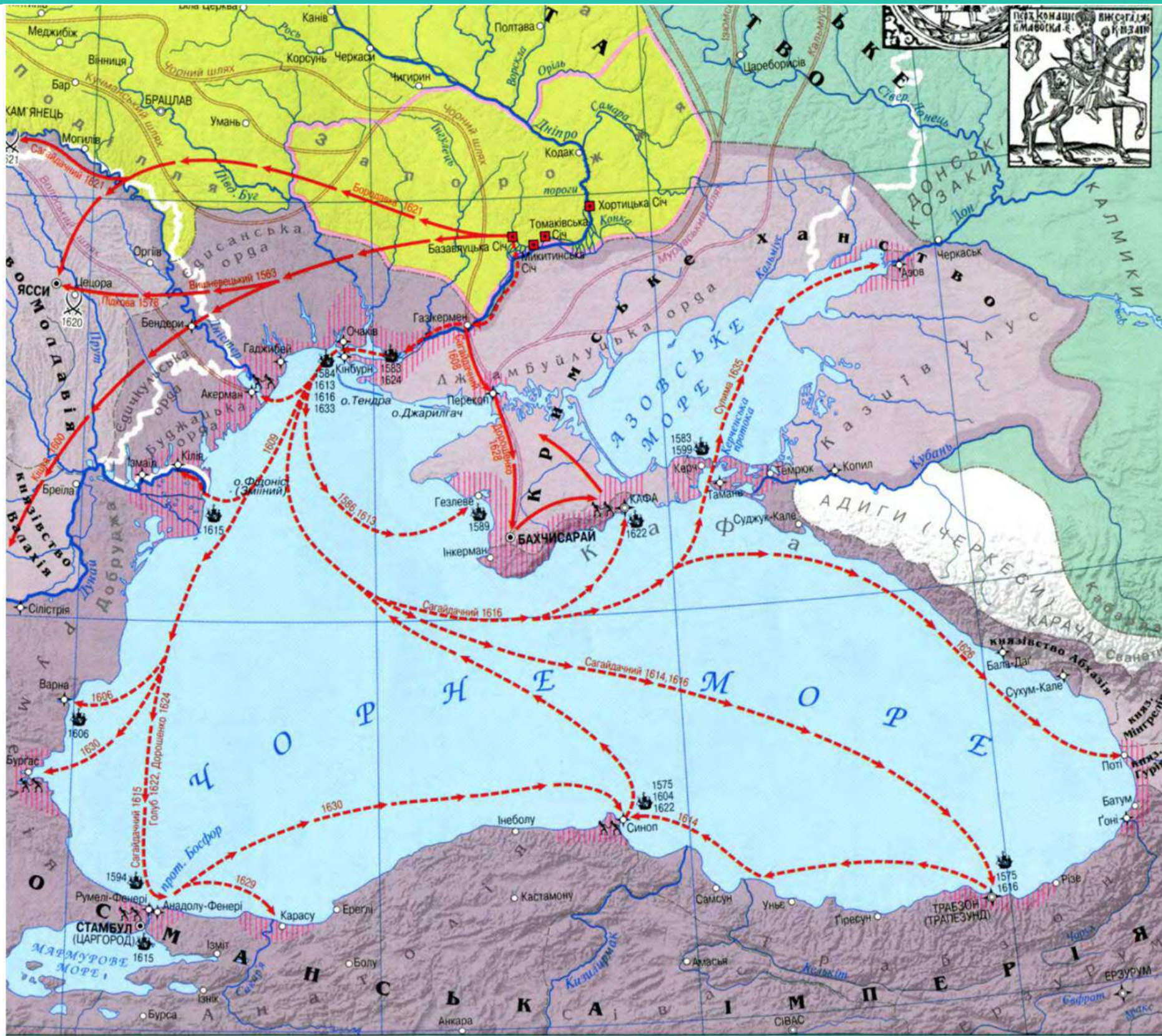
ГРАВЮРА

Ілюстрація до “Віршів
на жалісний погреб
шляхетного лицаря
Петра Конашевича-Сагайдачного...”
1622 р.

Доба героїчних походів (перші два десятиріччя XVII ст.)

ПЕТРО КОНАШЕВИЧ-САГАЙДАЧНИЙ

Гетьман (1605 – 1622)

- Реформував козацьке військо
- Налагодив сувору дисципліну
- Створив потужний флот

Московський похід

1618 р. 20-тисячне козацьке військо П. Сагайдачний повів на Москву з метою звільнити королевича Владислава.

Деулінське перемир'я

(1 грудня 1618 р.) між Московською державою та Річчю Посполитою:

- перемир'я на 14,5 років;
- Польща отримала Смоленщину й Чернігово-Сіверську землю

КУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ

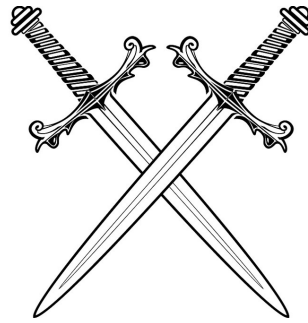

Участь українського козацтва в Хотинській війні (1621 р.)

40-тисячне
військо козаків
на чолі
з гетьманом

35-тисячна
польська армія

250-тисячна
турецько-татарська
армія

Значення війни:

- Польща відвернула загрозу втрати чималих територій;
- Перемога над турками спростувала думку про непереможність Османської імперії;
- Туреччина на тривалий час відмовилася від наміру завоювати Європу

ПОВСТАННЯ 20 – 30 РР. XVII СТ.

Покозачення – масовий перехід селян до козацького стану, що спостерігався в другій половині XVI – першій половині XVII ст., як спроба мирним шляхом звільнитися від панщини й отримати право вільно працювати на власній землі.

*“... тут як хлоп,
то й козак”*

ПОВСТАННЯ 20 – 30 РР. XVII СТ.

1625 р.

Польсько-козацький збройний конфлікт. Козаків очолив Марко Жмайло

Битва у Курукового озера.

Польський гетьман С.Конецпольський атакував повстанців, але відступив із великими втратами. Козаки відкинули вимогу поляків видати ватажків. Однак замість Марка Жмайла новим гетьманом обрали поміркованого Михайла Дорошенка. Переговори.

Куруківська угода:

- амністія учасникам повстання;
- реєстр збільшувався до 6 тисяч;
- Козаки, що залишалися поза реєстром, поверталися під владу панів.

ПОВСТАННЯ 20 – 30 РР. XVII СТ.

1630 р.

Козацьке повстання під проводом Тараса Федоровича (Трясила)

Козаки взяли Черкаси, Корсунь, Канів та Переяслав. Під Переяславом відбулася вирішальна битва.

Центральною подією стала “Тарасова ніч”.

Козацький загін вночі винищив охорону С. Конецпольського – “Золоту роту” зі 150 молодих шляхтичів із найзнатніших родів.

Переяславська угода:

- амністія учасникам;
- залишалися в силі статті Куруківської угоди;
- реєстр збільшувався із 6 до 8 тисяч.

ПОВСТАННЯ 20 – 30 РР. XVII СТ.

1635 р.

Повстання Івана Сулими

В лютому 1635 р. сейм Речі Посполитої ухвалив постанову “Про припинення козацького свавілля”. На правому березі Дніпра мали збудувати фортецю навпроти Кодацького порога. У липні завершили спорудження фортеці. В серпні 1635 р. загін козаків на чолі з І.Сулимою захопив **Кодак** і знищив залог.

↓ Польські війська оточили Кодак, а загін реєстровців, який проник до фортеці, захопив Сулиму і видав владі. Ватажка повстанців стратили в Варшаві.

ПОВСТАННЯ 20 – 30 РР. XVII СТ.

1637-1638 р.

Козацьке повстання під проводом Павла Бута (Павлюка), Якова Острянина, Дмитра Гуні

16 грудня 1637 р. – бій під Кумейками. Повстанці зазнали поразки. Павлюк загинув.
Навесні 1638 р. боротьбу очолив Яків Острянин.
Бої розгорнулися під Жовнином. Утративши надію на успіх, гетьман із повстанцями переправився через Сулу й пробився на територію Московської держави.

↓
1 березня 1638 р. сейм ухвалив постанову “Ординація Війська Запорозького реєстрового, що перебуває на службі Речі Посполитої”

“Ординація Війська Запорозького реєстрового, що перебуває на службі Речі Посполитої”

- “на вічні часи всі права й привілеї реєстровців, якими вони користувалися в нагороду за послуги, надані нашими предками, і яких нині вони позбавляються внаслідок бунту”;
- козаків позбавляли права обирати старшину і гетьмана із козацького середовища;
- заборонялось козацьке судочинство;
- реєстр зменшувався до 6 тисяч;
- без дозволу урядового комісара під загрозою смерті ніхто не мав права йти на Запорозжжя;
- козакам не дозволялося селитися в містах, крім прикордонних – Черкас, Чигирин, Корсуня.
- два полки мали постійно стояти на Запорозжжі.

1638 – 1648 рр.
«ЗОЛОТИЙ СПОКІЙ»